

Наскоро [депутати от Синята коалиция внесоха в парламента](#) законопроект за лустрация на сътрудници на бившите тайни комунистически служби в държавната и общинска администрация, както и в някои ключови сектори, сред които енергетиката.

Сайтът **desebg.com** ви предлага интервю по темата с един от вносителите – народния представител от СДС **Лъчезар Тошев**.

Г-н Тошев, защо сега се предлага законопроект за лустрацията?

- Това е един процес, който започна още от промените през 1989г. насам. Още през 1992 г. СДС инициира на Закона за банките и кредитното дело, в който съществуваше лустрационен текст, който не позволяваше в ръководствата на банковите институции да влизат бивши служители на Държавна сигурност. Този текст впоследствие беше отменен от Конституционния съд.

Оттогава досега не сме спирали да предлагаме подобни текстове. Това, че някои от тях не са били приети или други отменени е отделен въпрос. Един от последните случаи беше през 2009 г., когато се приеха поправките в Правилника за организацията и

Написано от Христо Христов
Петък, 08 Юни 2012 09:45

дейността на 41-то Народно събрание които внесох (настоящия парламент). Целта им беше да не бъдат допускани хора на ДС в ръководството на НС, в ръководствата на комисии и в международните делегации. Парламентът прие тези текстове, но Конституционният съд ги отмени. Въпреки това тази политика даде резултат – в момента в ръководството на НС и в парламентарните комисии няма агенти на ДС. С това искам да покажа, че не сме спирали да предлагаме такива лустрационни мерки през годините. .

Все пак тази дискусия ще съвпадне по време с предизборния сезон. Не се ли опасявате, че Синята коалиция ще бъде обвинена, че повдига въпроса за лустрацията предизборно?

- В България се провеждат парламентарни избори през четири години. Същото е и за местни избори, а за президент срокът е 5 години. Тази година, 2012 г., е единствената, през която няма избори. В България сме свикнали винаги, когато се предложи някой важен законопроект, да се чуват и гласове, че това се прави предизборно. Парламентарни избори по закон са след една година. Моята 21-годишна дейност в Народно събрание показва, че съм последователен в това отношение. Желая да инициираме сериозна дискусия в парламента по въпроса за лустрацията.

Налага се да припомним, по време на най-голямото мнозинство на десницата – управлението на Обединените демократични сили в периода 1997-2001 г. – [СДС не подкрепи предложения от своя коалиционен партньор Народен съюз законопроект](#)

на Закон за лустрацията. Това стана през 1998 г. Тогава премиерът Иван Костов твърдеше, че един такъв закон ще засегне много малко хора, а президентът Петър Стоянов каза, че не можело 7 години да се гледат сенките от миналото. С тези доводи беше отхвърлена възможността десницата да приеме един цялостен Закон за лустрация. Тази позиция днес отчитате ли я като грешка?

Написано от Христо Христов
Петък, 08 Юни 2012 09:45

- Както ви казах още при управлението на СДС през 1991-1992 г. при правителството на Филип Димитров започнаха приемането на лустрационни процеси. Лично аз съм ги защитавал винаги без промяна в позицията си. Не съм имал колебания. А това защо през 1998 г. тогавашното мнозинството не е подкрепило законопроекта за лустрация на Народен съюз би следвало да отговарят тези политици, които цитирате – Иван Костов и Петър Стоянов. Моята позиция винаги е била принципна. За мен въпросът за лустрацията е важен за една страна, която е променила своята ориентация от сателит на съветския блок с пълноправно членство в НАТО и Европейския съюз.

Този аргумент се съдържа в мотивите на внесеното предложение.

- Да и той показва, че лустрацията не е раздаване на правосъдие, а единствено подкрепа за европейска и атлантическа интеграция на България. Ние сме се позовали на Резолюция 1096 на ПАСЕ от 1996 г., която посочва как да се извършва лустрация. В нея е предвидено в такива случаи да има съдебна защита срещу произвол и всеки акт на лустрация да бъде индивидуален. Желанието ни е да приложим европейския опит.

Какво бихте отговорили на хората, които ще кажат, че България е приета в НАТО през 2004 г., а в ЕС – 2007 г.? Днес сме 2012 г.

- Тук ще припомня позицията на бившия български дипломат и политически емигрант Евгени Силянов, изразена в средата на 90-те години, когато въпросът за лустрацията също беше актуален. Тогава Силянов казва, че дипломатите, които са възпитани в доктрината Брежнев т.е. в омраза към Запада и прочие, не биха могли да бъдат най-добрите адвокати на българската европейска и атлантическа интеграция. Напротив, те биха се надявали нещата да се обърнат, защото при старата система те лично биха били по-добре.

Как ще аргументирате мотива за приемането на Закон за лустрацията, че България трябва да скъса своята енергийна зависимост от Русия?

- По тази причина за първи път в обсега на лустрацията сме включили ръководството на Националната електрическа компания и Българския енергиен холдинг. Виждаме и в момента, че стремежът да се постигне енергийна независимост е един много важен въпрос за страната. Не желаем лица, които са свързани с миналото, да влияят при вземането на важни решения в този сектор.

Как се спряхте на този кръг от лица, които са обект на законопроекта? Прави впечатление, че той не засяга някои категории и власти.

- От законопроекта отсъстват всички изборни длъжности.

Защо?

- При изборните длъжности съществува друг ред на избирането им. За да може да се въведе лустрация и при тях е необходима промяна в Конституцията, проект, по който ние работим в момента. Смятаме да проведем консултации и с другите парламентарни групи без БСП, тъй като за внасяне на предложения за конституционни промени са нужни много вносителни – поне 60, а за да се приеме, е нужно поне 2/3 мнозинство от всички народни представители.

Каква точно промяна в Конституцията предвиждате?

- Тя ще засегне текста, който дава възможност на всеки гражданин да се кандидатира за изборна длъжност. Там следва да се предвиди, че изключения могат да се правят само за определен срок, по ред предвиден в закон. Този срок не може да бъде неопределен. Обикновено е от 5 до 10 години. Целта е да потърсим подкрепа сред депутати, които имат сходни разбирания като нашите.

Желаем да се постигне дискусия по тези въпроси. Ние в България не сме имали сериозна дискусия по въпроса. Такава имаше в ПАСЕ през 1996 г. Страни като Чехия още в началото на промените приеха и проведоха успешно лустрационни процеси. Президентът Вацлав Хавел тогава заяви, че предпочита временна неопитност пред постоянен саботаж – думи, с които той остана в историята.

В бившата ГДР бяха закрити всички силови институции и от самото начало досега германският парламент поддържа лустрацията за бившите служители на ЩАЗИ. Миналата година срокът беше удължен до 2019 г.

В [Румъния тази година беше приет Закон за лустрацията](#), а в момента такъв закон се дебатира и в Македония, което показва, че темата не е анахронизъм, а въпросът е актуален, след като и там имат същите проблеми, както и у нас. Необходим е сериозен анализ, при който трябва да се назоват проблемите в обществото, които пречат ние да извървим този път и да приключим с зависимостите от миналото.

Дори и да изключим аргументите за промяна на Конституцията за кръга на изборните длъжности законопроектът ви за лустрация е частичен, тъй като той се отнася само до лицата от репресивния апарат на БКП, но е и платените партийните номенклатурни длъжности по времето на комунизма.

Написано от Христо Христов
Петък, 08 Юни 2012 09:45

- Да, в законопроекта ни не са засегнати партийните длъжности. Проектът ни не е цялостно решение на проблема. През годините сме решили някои неща с малки стъпки. Както виждате в парламента трудно се намира подкрепа за подобни инициативи.

Мисля, че мнозинството в парламента подкрепи два ваши законопроекта в тази посока. Ще ги припомня за читателите. Единият въведе ограничение за награждаването на сътрудници на ДС с държавни отличия. Другият е промяна в Закона за досиетата, с която се даде възможност и на репресирани от комунистическия режим лица с политически присъди в миналото да бъдат избирани за членове на комисията.

- Да това е така. Процедурата за награждаване с държавни отличия включва задължителна проверка за принадлежност към ДС преди да се вземе решението. И второ, решението не се взема вече еднолично от председателя на парламента, а от цялото Народно събрание в пленарна зала. Това дава възможност да се възпре награждаването на лице, което е свързано с бившата Държавна сигурност.

Тук трябва да припомним и другия голям успех на този парламент е, че той подкрепи усилията на правителството за преустановяване на практиката за изпращане на агенти на ДС за дипломати – генерални консули и посланици.

- Да, ние в Синята коалиция я подкрепихме. Не сме имали колебания да подкрепим тази политика. За съжаление Конституционният съд отново отмени тези промени в Закона за дипломатическата служба. Това е още един аргумент да настояваме за лустрация. Затова стигаме до извода, макар и със закъснение, но по-добре късно отколкото никога, че ако не се промени Конституцията не може да се реши по-цялостно въпросът с лустрацията.

Бих желал да дадем един пример с лустрацията в общинската администрация, която законопроектът предвижда в общинската администрация. Той е наложителен, тъй като според мен се получава парадокс. Един кмет, може да се окаже агент на ДС, но тъй като е изборна длъжност, една евентуална лустрация преди промяна на Конституцията не го лови, така ли е? А в същото време той не може да допуска в администрацията служители, свързани с репресивния апарат на БКП.

- Кметовете са изборни длъжности. Тяхната принадлежност към ДС по закон се обявява от комисията по досиетата. В момента законът за досиетата дава право преди избори всяка партия да извършва предварителна проверка на кандидатите си. Това е единственият законен способ за възпирането на подобен избор. И разбира се, политическата воля за това. Действително с нашия законопроект за лустрацията кметовете не са обхванати, защото, както обясних, те са изборни длъжности. Кметовете обаче няма да имат право да назначават в администрацията сътрудници на ДС. Имаме предвид за лица, заемщи ръководни длъжности в общинската администрация.

При държавната администрация е същото. Изборните длъжности не се засягат, но те не могат да назначават на ръководни постове в администрацията лица, свързани с ДС.

Желаем с нашето предложение да се предизвика дискусия и заемане на позиция от останалите парламентарни групи.